

PRIPOROČILA

PRIPOROČILO KOMISIJE

z dne 20. septembra 2010

o reguliranem dostopu do dostopovnih omrežij naslednje generacije (NGA)

(Besedilo velja za EGP)

(2010/572/EU)

EVROPSKA KOMISIJA JE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in zlasti člena 292 Pogodbe,

ob upoštevanju Direktive 2002/21/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 7. marca 2002 o skupnem regulativnem okviru za elektronska komunikacijska omrežja in storitve (Okvirna direktiva) ⁽¹⁾ in zlasti člena 19(1) Direktive,

ob upoštevanju mnenja Organa evropskih regulatorjev za elektronske komunikacije (BEREC) in Odbora za komunikacijo (COCOM),

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Enotni trg elektronskih komunikacijskih storitev v EU in zlasti razvoj visokohitrostnih širokopasovnih storitev sta ključna za gospodarsko rast in doseganje ciljev, ki so bili določeni s strategijo Evropa 2020. Bistveno vlogo, ki jo ima vzpostavitev telekomunikacijskih in širokopasovnih povezav z vidika vlaganja, ustvarjanja delovnih mest in gospodarskega okrevanja EU, je še posebej poudaril Evropski svet v sklepih zasedanja marca 2009. Ena od sedmih vodilnih pobud Evrope 2020 je razvoj „Digitalne agende za Evropo“, ki je bila predstavljena maja 2010.
- (2) Digitalna agenda za Evropo določa cilje za vzpostavitev in sprejetje hitrostnih in visokohitrostnih širokopasovnih povezav ter predvideva številne ukrepe za vzpodbujanje vzpostavitve dostopovnih omrežij naslednje generacije (NGA) na podlagi optičnih vlaken in za podporo znatnih vlaganj, ki bodo potrebna v prihodnjih letih. To priporočilo, ki spada v ta okvir, naj bi spodbudilo učinkovito vlaganje in inovacije v nove in izboljšane infrastrukture, pri čemer ustrezno upošteva tveganja vseh podjetij, ki vlagajo, in potrebo po ohranjanju učinkovite konkurence, ki je z dolgoročnega vidika pomembna gonilna sila vlaganja.

(3) Nacionalni regulativni organi (NRO) na podlagi člena 16(4) Direktive 2002/21/ES razvijajo regulativne ukrepe kot odgovor na izzive, ki so posledica prehoda z bakrenih na optična omrežja. Upoštevna trga v zvezi s tem sta trg veleprodajnega dostopa do omrežne infrastrukture (trg 4) in trg veleprodajnega širokopasovnega dostopa (trg 5). Skladnost regulativnih pristopov, ki jih sprejemajo NRO, je bistvenega pomena za preprečevanje izkrivljanja enotnega trga in ustvarjanje pravne varnosti za vsa podjetja, ki vlagajo. Zato je primerno, da se NRO zagotovijo smernice za preprečevanje neprimernih razlik med regulativnimi pristopi, pri čemer je NRO omogočeno, da pri določanju primernih ukrepov upoštevajo nacionalne okoliščine. Ustrezni sklop ukrepov, ki jih uvede NRO, mora odražati sorazmerno uporabo načela naložbene lestvice.

(4) To priporočilo se nanaša predvsem na ukrepe, ki se naložijo operaterjem, ki so na podlagi postopka analize trga po členu 16 Direktive 2002/21/ES določeni za operaterje s pomembno tržno močjo. Vendar pa lahko, kadar se podvajanje infrastrukture izkaže za gospodarsko neučinkovito ali fizično neizvedljivo, države članice podjetjem, ki upravljajo elektronsko komunikacijsko omrežje, naložijo obveznost vzajemne souporabe naprav v skladu s členom 12 te direktive, če bi bilo to primerno za odpravo ozkih grl v segmentu gradbeniške infrastrukture in zaključnem segmentu.

(5) Pričakuje se, da se bodo po vzpostavitvi omrežij NGA pogoji povpraševanja in ponudbe na veleprodajni in maloprodajni ravni bistveno spremenili. Zato bo morda potrebno naložiti nove ukrepe in bo potrebna nova kombinacija ukrepov za aktivni in pasivni dostop na trgih 4 in 5.

(6) Regulativna gotovost je ključna za spodbujanje učinkovitih vlaganj pri vseh operaterjih. Pomembno je, da se usklajeni regulativni pristop uporablja v daljšem časovnem obdobju, saj daje investitorjem zaupanje, ki ga potrebujejo pri oblikovanju poslovnih načrtov. Da bi zmanjšali negotovost, povezano z rednimi tržnimi pregledi, bi morali NRO čim bolj pojasniti, kako bodo predvidene spremembe tržnih razmer vplivale na ukrepe.

⁽¹⁾ UL L 108, 24.4.2002, str. 33.

- (7) Če so nova optična omrežja gradijo na povsem novi lokaciji, bi morali NRO pregledati in po potrebi prilagoditi veljavne regulativne obveznosti, da se zagotovi, da se uporabljajo neodvisno od uporabljene omrežne tehnologije.
- (8) Vzpostavitev omrežij NGA bo verjetno bistveno spremenila gospodarske vidike zagotavljanja storitev in konkurenčno stanje.
- (9) Pri tem morajo NRO skrbno preučiti nastajajoče konkurenčne pogoje, ki so posledica vzpostavitve omrežij NGA. V skladu s Priporočilom Komisije 2007/879/ES z dne 17. decembra 2007 o upoštevnih trgih proizvodov in storitev v sektorju elektronskih komunikacij, ki so lahko predmet *ex ante* urejanja v skladu z Direktivo 2002/21/ES Evropskega parlamenta in Sveta o skupnem regulativnem okviru za elektronska komunikacijska omrežja in storitve ⁽¹⁾ morajo NRO opredeliti subnacionalne geografske trge, če lahko jasno ugotovijo, da so prisotni bistveno in objektivno različni konkurenčni pogoji, ki so v določenem obdobju stabilni. V primerih, ko ni mogoče zaključiti, da bi različni konkurenčni pogoji upravičili opredelitev subnacionalnih geografskih trgov, bi bilo za NRO kljub temu primerno, da bi se na različne konkurenčne pogoje v različnih območjih znotraj geografsko določenega trga, npr. zaradi prisotnosti več alternativnih infrastruktur ali operaterjev z lastno infrastrukturo, odzvali tako, da bi naložili različne ukrepe in opredelili proizvode dostopa.
- (10) Prehod z bakrenih na optična omrežja lahko spremeni konkurenčne pogoje na različnih geografskih območjih in zahteva pregled geografskega obsega trgov 4 in 5 ali ukrepov za trga 4 in 5 v primerih, ko so bili takšni trgi ali ukrepi razdeljeni na podlagi konkurence razvezanega dostopa do krajevne zanke (LLU).
- (11) Če je bila na trgu 4 ugotovljena pomembna tržna moč, je treba uvesti ustrezne ukrepe.
- (12) Dostop do gradbeniške infrastrukture je ključen za vzpostavitev vzporednih optičnih omrežij. Zato je pomembno, da imajo NRO potrebne informacije, da lahko ocenijo, ali in kje so na voljo kanali in druge zmogljivosti krajevne zanke, potrebne za vzpostavitev omrežij NGA. NRO morajo uporabiti svoje pristojnosti iz Direktive 2002/21/ES za pridobitev vseh ustreznih informacij o lokaciji, zmogljivosti in razpoložljivosti takšnih zmogljivosti. Alternativni operaterji bi morali imeti v idealnem primeru možnost, da svoja optična omrežja zgradijo istočasno kot operater s pomembno tržno močjo, pri čemer bi si z njim delili stroške gradbeniške infrastrukture.
- (13) Obveznost dodelitve dostopa do gradbeniške infrastrukture bo učinkovita le, če bo operater s pomembno tržno močjo pod enakimi pogoji zagotavljal dostop tako svojim podrejenim enotam kot tretjim strankam, ki bi želele imeti dostop. NRO morajo nadgraditi izkušnje, pridobljene pri pripravi postopkov in orodij za razvezan dostop do krajevne zanke, za uvedbo potrebnih poslovnih postopkov za oddajanje naročil in operativni dostop do gradbeniških zmogljivosti. Obveznost, da operater s pomembno tržno močjo objavi ustrezno referenčno ponudbo čim prej potem, ko jo je zahteval iskalec dostopa, je sorazmerna glede na cilj, da se spodbuja učinkovito vlaganje in infrastrukturna konkurenca. V referenčni ponudbi mora opredeliti pogoje in postopke za dostop do gradbeniške infrastrukture, vključno s ceno dostopa.
- (14) Stroškovno naravnane cene zagotavljajo primerno donosnost vloženega kapitala. Kadar se vlaganja v nepodvojljivo stvarno premoženje, kot je gradbeniška infrastruktura, ne nanašajo samo na vzpostavitev omrežij NGA (in zato nimajo podobne ravni sistematičnega tveganja), se njihov profil tveganja ne bi smel šteti za drugačnega od tveganja pri obstoječi infrastrukturi bakrenih omrežij.
- (15) Kjer je to mogoče, bi morali NRO zagotoviti, da so novo zgrajene zmogljivosti operaterja s pomembno tržno močjo zasnovane tako, da več operaterjem omogočajo namestitev lastnih optičnih vodov.
- (16) Pri FTTH (optika do doma) bo podvajanje zaključnega segmenta optične zanke praviloma drago in neučinkovito. Da se zagotovi vzdržna infrastrukturna konkurenca, je torej potrebno, da operater s pomembno tržno močjo omogoči dostop do zaključnega segmenta infrastrukture optičnega omrežja, ki jo je zgradil. Da se zagotovi učinkovit vstop, je pomembno, da se dostop v omrežje operaterja s pomembno tržno močjo zagotovi na ravni, ki novim tržnim udeležencem omogoča doseganje najmanjše učinkovitosti, potrebne za učinkovito in trajnostno konkurenco. Po potrebi bi se lahko za zagotavljanje učinkovitega dostopa zahtevali posebni vmesniki.
- (17) Da se zagotovi učinkovit dostop do zaključnega segmenta, so potrebne obveznosti o preglednosti in nediskriminaciji. Da se iskalci dostopa lahko odločijo za vlaganje, mora operater s pomembno tržno močjo, kadar je tako zahtevano, čim prej objaviti ustrezno referenčno ponudbo.
- (18) NRO morajo zagotoviti, da cene dostopa odražajo stroške, ki jih dejansko krije operater s pomembno tržno močjo, vključno z ustreznim upoštevanjem naložbenega tveganja.

⁽¹⁾ UL L 344, 28.12.2007, str. 65.

- (19) Vzpostavitev večžilnih optičnih omrežij je lahko nekoliko dražja od vzpostavitve enožilnih omrežij, vendar vsakemu alternativnemu operaterju omogoča nadzorovanje lastne povezave vse do končnega uporabnika. Takšna omrežja bodo verjetno pospeševala dolgoročno trajnostno konkurenco v skladu s cilji regulativnega okvira EU. Zato je zaželeno, da NRO svoje pristojnosti uporabijo za spodbujanje vzpostavljanja večžilnih optičnih omrežij v zaključnem segmentu, pri čemer upoštevajo zlasti povpraševanje in nastale stroške.
- (20) Alternativnim operaterjem, ki so že vzpostavili lastna omrežja za povezavo do razvezane bakrene zanke operaterja s pomembno tržno močjo, je treba zagotoviti ustrezne proizvode dostopa, da bodo pri omrežjih NGA še naprej konkurenčni. Pri FTTH lahko to vključuje dostop do gradbeniške infrastrukture, zaključnega segmenta, razvezane optične zanke (vključno do temne optike) ali veleprodajni širokopasovni dostop. Če ukrepi, uvedeni na trgu 4, zagotavljajo učinkovito konkurenco na ustreznem podrejenem trgu, celotnem trgu ali določenih geografskih območjih, se lahko prekličejo drugi ukrepi na zadevnem trgu ali zadevnih območjih. Takšen preklic bi bil potreben, npr. če zaradi uspešne naložitve ukrepov za fizični dostop dodatni ukrepi, povezani z bitnim tokom, ne bi bili več potrebni. Poleg tega bi se lahko NRO v posebnih okoliščinah odločili, da ne bodo naložili razvezanega dostopa do optične zanke na geografskih območjih, kjer obstaja verjetnost, da bo zaradi prisotnosti več alternativnih infrastruktur, kot so omrežja FTTH in/ali kabelska infrastruktura, v kombinaciji s konkurenčnimi ponudbami za dostop, ki temeljijo na razvezani zanki, zagotovljena učinkovita konkurenca na podrejeni ravni.
- (21) Obveznosti, naložene na podlagi člena 16 Direktive 2002/21/ES, temeljijo na vrsti ugotovljenega problema, ne glede na tehnologijo ali arhitekturo, ki jo uporablja operater s pomembno tržno močjo. Zato dejstvo, ali operater s pomembno tržno močjo uporablja omrežno topologijo „točka–več točk“ ali „točka–točka“, samo po sebi ne bi smelo vplivati na izbiro ukrepov ob upoštevanju, da so na voljo nove tehnologije razvezave, ki bi odpravile morebitne s tem povezane tehnične težave. NRO morajo imeti možnost, da za prehodno obdobje sprejmejo ukrepe, s katerimi za obvezne določijo alternativne proizvode dostopa, ki so čim bolj enakovredni nadomestek fizične razvezave, pod pogojem, da te proizvode spremljajo najustreznejši zaščitni ukrepi za zagotavljanje enakovrednega dostopa in učinkovite konkurence⁽¹⁾. V vsakem primeru pa morajo NRO v takih primerih za obvezno določiti fizično razvezavo, takoj ko je ta tehnično in komercialno mogoča.
- (22) Kjer je za obveznega določen razvezani dostop do optične zanke, bi bilo treba obstoječo referenčno ponudbo za razvezani dostop do krajevne zanke prilagoditi tako, da vključuje vse ustrezne pogoje za dostop, vključno s finančnimi pogoji, povezanimi z razvezavo optične zanke, v skladu s Prilogo II Direktive 2002/19/ES Evropskega parlamenta in Sveta⁽²⁾. Takšno spremembo je treba objaviti brez nepotrebnega odlašanja, da se zagotovita potrebna preglednost in načrtovalna varnost za iskalce dostopa.
- (23) Vzpostavitev FTTH bo seveda ustvarila precejšnja tveganja, saj so stroški vzpostavitve na gospodinjstvo visoki, število maloprodajnih storitev, za katere so potrebne izboljšane lastnosti (npr. večji pretok), ki jih lahko omogočijo samo optična vlakna, pa je še vedno omejeno. Vlaganja v optična vlakna so odvisna od tega, ali se amortizirajo z uporabo novih storitev, ki jih v kratkoročnem in srednjeročnem obdobju zagotavljajo omrežja NGA. Pri določanju cen dostopa bi stroški kapitala operaterja s pomembno tržno močjo morali odražati višje naložbeno tveganje v primerjavi z vlaganjem v sedanja bakrena omrežja.
- (24) Razpršitev tveganja lahko vodi do pravočasnejše in učinkovitejše vzpostavitve omrežij NGA. NRO bi zato morali oceniti sistem oblikovanja cen, ki ga je predlagal operater s pomembno tržno močjo za razpršitev naložbenega tveganja.
- (25) Če operaterji s pomembno tržno močjo nudijo nižje cene dostopa do razvezane optične zanke v zameno za vnaprejšnjo zavezanost k dolgoročnim pogodbam ali pogodbam o količini prenosa, se jih ne bi smelo šteti kot neupravičeno diskriminacijske, če NRO menijo, da nižje cene primerno odražajo dejansko zmanjšanje naložbenega tveganja. Vendar bi morali NRO zagotoviti, da takšni cenovni dogovori ne povzročajo cenovnih škarij, ki preprečujejo učinkovit vstop na trg.
- (26) Cenovne škarje je mogoče dokazati s prikazom, da podrejene dejavnosti operaterja s pomembno tržno močjo ne bi bile dobičkonosne, če bi temeljile na ceni, ki jo njegova nadrejena enota zaračunava njegovim konkurentom (test enako učinkovitega konkurenta). Cenovne škarje je mogoče dokazati tudi s prikazom, da marža med ceno, zaračunano konkurentom za dostop na nadrejenem trgu, in ceno, ki jo podrejena enota operaterja s pomembno tržno močjo zaračuna na podrejenem trgu, ne zadošča, da bi dovolj učinkovit ponudnik storitev na podrejenem trgu ustvaril običajen dobiček (test ustrezno učinkovitega konkurenta). V

⁽¹⁾ Glej tudi uvodno izjavo 60 Direktive 2009/140/ES Evropskega parlamenta in Sveta (UL L 337, 18.12.2009, str. 37).

⁽²⁾ UL L 108, 24.4.2002, str. 7.

posebnem primeru *ex ante* cenovnih nadzorov, namenjenih ohranjanju učinkovite konkurence med operaterji, ki nimajo istih koristi od ekonomije obsega in dosega ter ki imajo različne omrežne stroške na enoto, je navadno primernejši test „ustrezno učinkovitega konkurenta“. Poleg tega je treba oceno cenovnih škarij opraviti v primernem časovnem obdobju. Da bi izboljšali predvidljivost, morajo NRO vnaprej ustrezno opredeliti metodologijo, ki jo bodo uporabili za določitev imputacijskega testa, uporabljenih parametrov in popravljanih mehanizmov pri ugotovljenih cenovnih škarjah.

- (27) Večžilna optična omrežja zagotavljajo, da lahko iskalci dostopa dobijo popoln nadzor nad optičnimi vodi, ne da bi morali podvajati draga vlaganja ali tvegati diskriminacijsko obravnavo pri obvezni razvezavi enožilne zanke. Večžilna optična omrežja bodo zato verjetno zagotovila pravočasnejšo in intenzivnejšo konkurenco na podrejenem trgu. Sovlaganje v omrežja NGA lahko zmanjša stroške in tveganja podjetij, ki vlagajo, ter vodi k širši vzpostavitvi FTTH.
- (28) Dogovori o sovlaganjih v večžilna optična omrežja FTTH lahko v določenih pogojih zagotovijo učinkovito konkurenco v geografskih območjih sovlaganja. Ti pogoji se nanašajo zlasti na število vključenih operaterjev, strukturo omrežja, ki ga skupno nadzorujejo, in druge dogovore med sovlagatelji, ki naj bi na podrejenem trgu zagotovili učinkovito konkurenco. Če so v takšnih primerih konkurenčni pogoji na zadevnih območjih bistveno in objektivno drugačni od pogojev, ki prevladujejo drugje, bi lahko bila upravičena opredelitev ločenega trga, če po tržni analizi v skladu s členom 16 Direktive 2002/21/ES ni bila ugotovljena pomembna tržna moč.
- (29) NRO bi morali oceniti stroške razvezave podzanke. Kadar bi bilo primerno, bi morali organizirati predhodno posvetovanje z alternativnimi operaterji, ki bi mogoče želeli deliti ulične priključne omarice, in na podlagi tega določiti, kam bi se ulične priključne omarice postavile in kako bi bili razdeljeni stroški.
- (30) Pri nalaganju ukrepov za razvezavo podzanke bi morali NRO sprejeti ustrezne ukrepe, povezane z vmesnim povezovalnim omrežjem (backhaul), da bodo ti ukrepi učinkoviti. Iskalci dostopa bi morali imeti možnost, da izberejo rešitev, ki najbolje ustreza njihovim zahtevam – temna optična vlakna (po potrebi bakrena), povezava na Ethernet ali dostop do kanalov. NRO lahko po potrebi sprejmejo ukrepe glede primerne velikosti uličnih priključnih omaric, ki so v lasti operaterja s pomembno tržno močjo.
- (31) Preglednost pogojev dostopa do podzank se najbolje zagotovi tako, da se vključijo v obstoječo referenčno ponudbo razvezanega dostopa do krajevne zanke. Pri tem je pomembno, da zahteva po preglednosti velja za vse elemente, s katerimi se zagotavlja razvezan dostop do podzanke, vključno s storitvami pripetja (backhaul) in pomožnimi storitvami, saj se tako zagotovi kontinuiteta obstoječih konkurenčnih ponudb. Referenčna ponudba mora vključevati vse cenovne pogoje, da se novim tržnim udeležencem omogoči izračun poslovnih načrtov za dostop do razvezane podzanke.
- (32) Skladno z določanjem cen za razvezan dostop do krajevne zanke mora biti določanje cen vseh elementov, s katerimi se zagotavlja razvezan dostop do podzanke, stroškovno naravnano in v skladu z obstoječimi metodologijami, ki se uporabljajo za določanje cen za razvezan dostop do bakrene zanke. Zamenjava bakra z optičnimi kablji do posredniške razdelilne točke predstavlja pomembno vlaganje, ki zaradi sorazmernih stroškov vzpostavitve na gospodinjstvo in negotovosti glede povpraševanja po izboljšanih ali nadgrajenih storitvah ustvarja določeno tveganje, čeprav naj bi bilo to manjše kot pri omrežjih FTTH, zlasti v redko naseljenih območjih.
- (33) NRO morajo uporabiti načela nediskriminacije, da preprečijo kakršno koli časovno prednost maloprodajne enote operaterja s pomembno tržno močjo. Slednji bi moral biti pred uvedbo novih maloprodajnih storitev na podlagi optičnih vlaken obvezan, da posodobi svojo veleprodajno ponudbo na podlagi bitnega toka, da konkurenčnim operaterjem z dostopom zagotovi razumno obdobje, v katerem se lahko odzovejo na uvedbo takšnih proizvodov. Šest mesecev se šteje za razumno obdobje za izvedbo potrebnih prilagoditev, razen če ne obstajajo drugi učinkoviti zaščitni ukrepi, ki zagotavljajo nediskriminacijo.
- (34) Pričakuje se, da so lahko proizvodi veleprodajnega širokopasovnega dostopa, ki temeljijo na optičnih vlaknih, tehnično konfigurirani na način, ki bo omogočal večjo prilagodljivost in izboljšane lastnosti storitev v primerjavi s proizvodi na podlagi bitnega toka, ki temeljijo na bakru. Za krepitev konkurence na področju maloprodajnih proizvodov je pomembno, da se takšne različne lastnosti storitev odražajo v več reguliranih proizvodih, ki temeljijo na NGA, vključno s storitvami za poslovne stranke.
- (35) Prek omrežja NGA se bodo lahko zagotavljali različni proizvodi na podlagi bitnega toka, ki se na podrejenem trgu bistveno razlikujejo glede npr. pasovne širine, zanesljivosti, kakovosti storitev ali drugih parametrov.

- (36) Novi ukrepi za dostop bodo morali biti natančno opredeljeni, na primer glede tehničnih protokolov in vmesnikov, namenjenih za medomrežno povezovanje optičnih omrežij, ali glede obsega in lastnosti ukrepov v zvezi z bitnim tokom. Glede na to bi morali NRO sodelovati med seboj, z mednarodnimi organizacijami za standardizacijo in zainteresiranimi stranmi v gospodarski panogi, da bi določili skupne tehnične standarde.
- (37) Kjer se uporablja *ex ante* cenovna regulacija, bi bilo treba veleprodajne cene za dostop na podlagi bitnega toka določiti na podlagi stroškovne naravnosti. NRO bi lahko uporabili druge metodologije za nadzorovanje cen, vključno z metodologijo „maloprodajne cene–minus“, če je podrejena enota operaterja s pomembno tržno močjo izpostavljena zadostnemu konkurenčnemu pritisku. Določiti bi morali različne cene za različne proizvode na podlagi bitnega toka v takšnem obsegu, da so take razlike v cenah upravičene glede na osnovne stroške zagotavljanja storitve, s čimer se vsem operaterjem zagotovijo koristi trajnostnega cenovnega razlikovanja na veleprodajni in maloprodajni ravni. Pri določanju cene dostopa bi bilo treba ustrezno upoštevati tveganje, ki ga prevzame operater s pomembno tržno močjo.
- (38) Na nekaterih območjih bi bila zaradi učinkovitih ukrepov za fizični dostop naložitev obveznosti veleprodajnega širokopasovnega dostopa nepotrebna za zagotovitev učinkovite konkurence na podrejenem trgu. Zlasti v primerih, ko je operater s pomembno tržno močjo vzpostavil omrežje FTTH in je alternativnim operaterjem na voljo učinkovit dostop do razvezane optične zanke (zlasti pri postavitvi točka–točka), lahko NRO šteje, da tak dostop predvsem v goste naseljenih območjih zadostuje za zagotavljanje učinkovite konkurence na podrejenem trgu. Odločitev, da se obveznost veleprodajnega širokopasovnega dostopa pod takšnimi pogoji ne naloži, lahko pomeni večje naložbene spodbude za vse operaterje in spodbudi pravočasno vzpostavitev.
- (39) Kjer obstajajo dokazi, da se je funkcijska ločitev ali podoben dogovor izkazal za uspešnega pri zagotovitvi popolnoma enakovrednega dostopa do omrežij NGA za alternativne operaterje in podrejeno enoto operaterja s pomembno tržno močjo, ter kjer je podrejena enota operaterja s pomembno tržno močjo izpostavljena ustreznim konkurenčnim pritiskom, so lahko NRO pri določanju ukrepov za veleprodajni širokopasovni dostop prožnejši. Trgu bi lahko prepustili zlasti cene proizvodov na podlagi bitnega toka. Vendar bi bilo v tem primeru treba izvajati natančno spremljanje in opraviti ustrezen preskus cenovnih škarij, da se preprečijo protikonkurenčni rezultati.
- (40) Operaterji, ki trenutno imajo dostop, imajo upravičen interes do tega, da imajo dovolj časa, da se pripravijo na spremembo, ki bodo bistveno vplivale na njihovo

vlaganje in poslovni model. Če poslovni dogovori niso bili sklenjeni, bi morali NRO zagotoviti, da je predviden ustrezen načrt prehoda. Tak načrt prehoda bi moral biti pregleden in dovolj natančen, da se lahko operaterji, ki trenutno imajo dostop, pripravijo na spremembe, vsebovati pa bi moral tudi pravila o potrebnih skupnih delih, ki jih opravijo iskalci dostopa in operater s pomembno tržno močjo, kot tudi natančne načine za izklop točk za medomrežno povezovanje. Obstoječe obveznosti operaterja s pomembno tržno močjo bi morale veljati tudi v ustreznem prehodnem obdobju. Prehodno obdobje bi moralo ustrezati običajnemu investicijskemu obdobju za razvezavo krajevne zanke ali krajevne podzanke, ki navadno traja 5 let. Če operater s pomembno tržno močjo zagotovi enakovreden dostop do glavnega razdelilnika, lahko NRO predpiše krajše obdobje.

- (41) Če namerava operater s pomembno tržno močjo del svojega obstoječega bakrenega dostopovnega omrežja nadomestiti z optičnim omrežjem in izklopiti točke za medomrežno povezovanje, ki se trenutno uporabljajo, bi morali NRO od operaterja s pomembno tržno močjo pridobiti ustrezne informacije in v skladu s členom 9(1) Direktive 2002/19/ES zagotoviti, da podjetja, ki imajo dostop do omrežja operaterja s pomembno tržno močjo, pravočasno prejmejo vse potrebne informacije, da lahko ustrezno prilagodijo svoja omrežja in načrte za njihovo širitev. NRO bi morali določiti obliko in podrobnost takšnih informacij ter obenem zagotoviti, da se te informacije uporabljajo samo za predvideni namen in da je zaupnost informacij zagotovljena med celotnim postopkom –

SPREJELA NASLEDNJE PRIPOROČILO:

Cilj in področje uporabe

1. To priporočilo naj bi pospešilo razvoj enotnega trga z izboljšanjem pravne varnosti ter spodbujanjem vlaganj, konkurence in inovacij na trgu širokopasovnih storitev, zlasti pri prehodu na dostopovna omrežja naslednje generacije (omrežja NGA).
2. Priporočilo določa skupen pristop, s katerim naj bi se spodbujalo skladno izvajanje ukrepov v zvezi z omrežji NGA na podlagi postopka tržne analize po direktivah 2002/19/ES in 2002/21/ES.
3. Če nameravajo nacionalni regulativni organi (NRO) pri postopkih tržne analize po členu 16 Direktive 2002/21/ES uvesti regulativne ukrepe, morajo učinkovite ukrepe oblikovati v skladu z navedenima direktivama in skupnim pristopom iz tega priporočila. Regulativni okvir zagotavlja

NRO regulativne ukrepe, ki jim omogočajo oblikovati ustrezne ukrepe za odpravljanje nepopolnosti na trgu in uresničevanje zastavljenih regulativnih ciljev v vsaki državi članici. Pri tem morajo upoštevati tudi dogovore, s katerimi naj bi operaterji razpršili tveganje, ustvarjeno z vzpostavitvijo optičnih omrežij do doma ali zgradb, in spodbujali konkurenco.

Skladen pristop

4. NRO bi morali uporabiti svoje pristojnosti iz člena 5 Direktive 2002/21/ES, da bi zagotovili, da operater s pomembno tržno močjo zagotavlja vse informacije, potrebne za uvedbo ustreznih ukrepov med prehodom na omrežja NGA, npr. informacije o načrtovanih spremembah omrežne topologije ali razpoložljivosti kanalov.
5. Pri pregledu trgov 4 in 5 iz Priporočila 2007/879/ES bi bilo treba upoštevati omrežja NGA, vsak NRO pa bi moral pregled opraviti usklajeno in pravočasno. NRO bi morali zagotoviti, da so naloženi ukrepi za trg 4 in 5 med seboj skladni.
6. Če je iz ustreznih tržnih analiz razvidno, da ostajajo tržni pogoji na splošno nespremenjeni, bi morali NRO v primernih obdobjih za pregled uporabljati skladen regulativni pristop. Kjer je to mogoče, bi morali NRO v svojih odločitvah pojasniti, kako nameravajo v prihodnjih pregledih trga ukrepe za trg 4 in 5 prilagajati na verjetne spremembe tržnih razmer.
7. Pri izvajanju simetričnih ukrepov v skladu s členom 12 Direktive 2002/21/ES, ki zagotavlja dostop do segmenta gradbeniške infrastrukture in zaključnega segmenta podjetja, bi morali NRO sprejeti izvedbene ukrepe v skladu s členom 5 Direktive 2002/19/ES.
8. Če se v dostopnem omrežju na novih lokacijah namestijo optični kabli, NRO ne bi smeli zahtevati, da operater s pomembno tržno močjo dodatno vzpostavi vzporedno bakreno omrežje, da bi izpolnil veljavne obveznosti, vključno z obveznostmi zagotavljanja univerzalne storitve, ampak bi mu morali dovoliti, da obstoječe regulirane proizvode ali storitve zagotavlja s funkcijsko enakovrednimi proizvodi ali storitvami prek optičnih vlaken.

Geografska odstopanja

9. NRO bi morali preučiti razlike med konkurenčnimi pogoji na različnih geografskih območjih, da bi ugotovili, ali je upravičeno opredeliti subnacionalne geografske trge ali uvesti diferencirane ukrepe. Kjer so razlike med konkurenčnimi pogoji stabilne in znatne, bi morali NRO opredeliti

subnacionalne geografske trge v skladu s Priporočilom 2007/879/ES. V ostalih primerih pa bi morali spremljati, ali vzpostavitev omrežij NGA in posledični razvoj konkurenčnih pogojev na geografsko opredeljenem trgu upravičujeta uvedbo diferenciranih ukrepov.

10. Če so bili v preteklosti na trgu 5 opredeljeni subnacionalni geografski trgi ali ukrepi, ki so odvisni od proizvodov dostopa na trgu 4, ki lahko postanejo odvečni zaradi vzpostavitve omrežij NGA, bi bilo treba takšno delitev ali ukrepe pregledati.

Opredelitev pojmov

11. V tem priporočilu se uporabljajo naslednje opredelitve:

„dostopovna omrežja naslednje generacije (omrežja NGA)“ so žična dostopovna omrežja, ki so v celoti ali delno sestavljena iz optičnih elementov in ki v primerjavi s storitvami prek obstoječih bakrenih omrežij zagotavljajo storitve širokopasovnega dostopa z izboljšanimi lastnostmi (npr. večji pretok). V večini primerov so omrežja NGA rezultat nadgradnje že obstoječega bakrenega ali koaksialnega dostopovnega omrežja;

„gradbeniška infrastruktura“ so fizične zmogljivosti krajevne zanke, ki jih postavi operater elektronskega komunikacijskega omrežja za namestitev kablov krajevne zanke, kot so bakrene žice ter optični in koaksialni kabli. Navadno so to podzemni ali nadzemni objekti, kot so podkanali, kanali, vstopni jaški in drogovi;

„kanal“ je podzemna cev ali kabelski kanal za namestitev kablov (optičnih, bakrenih ali koaksialnih) za jedrna ali dostopovna omrežja;

„vstopni jaški“ so odprtine, navadno s pokrovom, skozi katere se lahko človek spusti v podzemne prostore, kjer so dostopovne točke za prespajanje ali vzdrževanje podzemnih elektronskih komunikacijskih kablov;

„velemestna vstopna točka“ (MPoP) je točka medsebojnega povezovanja med dostopovnim in jedrnim omrežjem operaterja NGA. Enakovredna je glavnemu razdelilniku (MDF) v bakrenem dostopnem omrežju. Povezave vseh naročnikov NGA na določenem območju (običajno v mestu ali delu mesta) so na optičnem razdelilniku (ODF) združene v velemestno dostopno točko (MPoP). Z ODF so zanke omrežja NGA povezane z opremo jedrnega omrežja operaterja NGA ali drugih operaterjev, npr. prek vmesnih povezovalnih omrežij (backhaul), če oprema ni nameščena na MPoP;

„razdelilna točka“ je vmesno vozlišče v omrežju NGA, v katerem se en ali več kablov, napeljanih iz vlemestne vstopne točke (dovajalni segment), razcepi in razporedi za povezavo do poslopij končnega uporabnika (zaključni segment ali segment zaključnega kabla). Razdelilno točko navadno uporablja več stavb ali hiš. Lahko je nameščena v kleti stavbe (pri večstanovanjskih enotah) ali na cesti. Na razdelilni točki je nameščen razdelilni okvir, v katerem so združeni zaključni kabli in po možnosti tudi oprema brez napajanja, npr. optični razcepniki;

„zaključni segment“ je segment dostopovnega omrežja NGA, ki poslopije končnega uporabnika povezuje s prvo razdelilno točko. Zaključni segment tako obsega navpično stavbno ožičenje in po možnosti vodoravno napeljavo do optičnega razcepnika, ki se nahaja v kleti stavbe ali bližnjem vstopnem jašku;

„FTTH“ ali „optika do doma“ je dostopovno omrežje iz optičnih vodov v dovajalnem in zaključnem segmentu, t. j. da je poslopije stranke (hiša ali v večstanovanjskih enotah stanovanje) prek optičnih vlaken povezano z vlemestno vstopno točko. V tem priporočilu se FTTH nanaša tako na „optiko do doma“ kot tudi na „optiko do zgradbe“ (FTTB);

„večvlakenski FTTH“ je izvedba optičnega omrežja, pri kateri operater v dovajalnem in zaključnem segmentu dostopovnega omrežja namesti optične kable z več vlakni, kot jih sam potrebuje, da bi dostop do dodatnih optičnih vlaken prodal drugim operaterjem, predvsem v obliki nepreklicnih pravic do uporabe (IRU);

„sovlaganje v FTTH“ je dogovor med neodvisnima ponudnikoma elektronskih komunikacijskih storitev z namenom skupne vzpostavitve omrežij FTTH, zlasti na redkeje posejlenih območjih. Sovlaganje ima lahko različne pravne oblike, navadno pa sovlagatelji zgradijo omrežno infrastrukturo in si delijo fizični dostop do nje.

Dostop do veleprodajne fizične omrežne infrastrukture (trg 4)

12. Če je bila na trgu 4 ugotovljena pomembna tržna moč, bi morali NRO uvesti ustrezne ukrepe zlasti ob upoštevanju načel, določenih v nadaljevanju.

Dostop do gradbeniške infrastrukture operaterja s pomembno tržno močjo

13. Če je na voljo zmogljivost kanalov, bi morali NRO naložiti dostop do gradbeniške infrastrukture. Dostop mora biti zagotovljen v skladu z načelom enakovrednosti, kot je določeno v Prilogi II.
14. NRO morajo zagotoviti, da je dostop do obstoječe gradbeniške infrastrukture zagotovljen po stroškovno naravnanih cenah v skladu s Prilogo I.

15. Če se zahteva referenčna ponudba za dostop do gradbeniške infrastrukture, bi morali NRO naložiti izdelavo takšne ponudbe čim prej. Referenčna ponudba mora biti objavljena najpozneje šest mesecev po vložitvi zahtevka.

16. NRO bi morali glede na povpraševanje na trgu operaterja s pomembno tržno močjo spodbujati oziroma, kjer je to zakonsko mogoče v skladu z nacionalno zakonodajo, od njega zahtevati, da med gradnjo gradbeniške infrastrukture zagotovi dovolj zmogljivosti, da jih bodo lahko uporabljali tudi drugi operaterji.

17. NRO bi morali sodelovati z drugimi organi, da se vzpostavi podatkovna baza s podatki o geografski lokaciji, razpoložljivi zmogljivosti in drugih fizičnih lastnostih celotne gradbeniške infrastrukture, ki jo je na določenem trgu ali tržnem segmentu mogoče uporabiti pri vzpostavitvi optičnih omrežij. Takšna podatkovna baza mora biti na voljo vsem operaterjem.

Dostop do zaključnega segmenta v primeru FTTH

18. Če operater s pomembno tržno močjo vzpostavi FTTH, bi morali NRO poleg dodelitve dostopa do gradbeniške infrastrukture naložiti tudi dostop do zaključnega segmenta dostopovnega omrežja operaterja s pomembno tržno močjo, vključno z ožičenjem v stavbah. V ta namen bi morali NRO od operaterja s pomembno tržno močjo zahtevati, da zagotovi podrobne informacije o arhitekturi svojega dostopovnega omrežja, in po posvetovanju z morebitnimi iskalci dostopa o izvedljivih točkah dostopa določiti, kje mora biti razdelilna točka zaključnega segmenta dostopovnega omrežja, da se dodeli dostop v skladu s členom 12(1) Direktive 2002/19/ES. Pri tem bi morali NRO upoštevati, da bo moralo biti na vsaki razdelilni točki nameščeno zadostno število povezav do končnih uporabnikov, da bodo za iskalca dostopa poslovno donosne.

19. Operater s pomembno tržno močjo bi moral biti obvezan, da zagotovi dostop do razdelilnih točk v skladu z načelom enakovrednosti, kot je določeno v Prilogi II. Če se zahteva referenčna ponudba za dostop do gradbeniške infrastrukture, bi morali NRO naložiti izdelavo takšne ponudbe čim prej. Referenčna ponudba bi morala biti objavljena najpozneje šest mesecev po vložitvi zahtevka.

20. NRO bi morali zagotoviti, da je dostop do zaključnega segmenta zagotovljen po stroškovno naravnanih cenah v skladu s Prilogo I.

21. NRO bi morali glede na povpraševanje na trgu operaterja s pomembno tržno močjo spodbujati oziroma, kjer je to zakonsko mogoče v skladu z nacionalno zakonodajo, od njega zahtevati, da v zaključnem segmentu namesti večvlakenske optične kable.

Razvezan dostop do optične zanke v primeru FTTH

22. Če operater s pomembno tržno močjo vzpostavi omrežje FTTH, bi morali NRO v skladu z načeli iz Direktive 2002/19/ES ⁽¹⁾ naložiti razvezan dostop do optične zanke. Izjeme bi bile upravičene samo na geografskih območjih, kjer obstaja verjetnost, da bo prisotnost več nadomestnih infrastruktur, npr. omrežja FTTH in/ali kableske infrastrukture, v kombinaciji s konkurenčnimi ponudbami za dostop zagotavljala učinkovito konkurenco na podrejeni ravni. Naložitev razvezanega dostopa do optične zanke bi morali spremljati ustrezni ukrepi, ki zagotavljajo kolokacijo in povezave z vmesnim povezovalnim omrežjem (backhaul). Dostop bi bilo treba dodeliti na najprimernejši točki v omrežju, ki je običajno vlemestna vstopna točka.
23. NRO bi morali naložiti razvezan dostop do optične zanke ne glede na arhitekturo omrežja in tehnologijo, ki jo je uvedel operater s pomembno tržno močjo.
24. Obstoječo referenčno ponudbo za razvezan dostop do krajevne zanke bi bilo treba čim prej dopolniti in vanjo vključiti razvezan dostop do optične zanke. Priloga II k Direktivi 2002/19/ES vsebuje seznam minimalnih pogojev, ki morajo biti del referenčne ponudbe za razvezan dostop do krajevne zanke in ki bi se morali smiselno uporabljati tudi za razvezan dostop do optične zanke. Referenčna ponudba bi morala biti objavljena čim prej, vendar najpozneje šest mesecev po tem, ko je NRO naložil obveznost zagotovitve dostopa.
25. Cena dostopa do razvezane optične zanke bi morala biti stroškovno naravnana. Ob določitvi cene dostopa do razvezane optične zanke bi morali NRO upoštevati dodatno in merljivo naložbeno tveganje, ki ga prevzame operater s pomembno tržno močjo. Načeloma bi se moralo to tveganje upoštevati v premiji, vključeni v kapitalske stroške ustreznega vlaganja, kot je določeno v Prilogi I.
26. NRO bi morali oceniti tudi sistem oblikovanja cen, ki ga je operater s pomembno tržno močjo predlagal za razpršitev naložbenega tveganja. NRO se lahko s takim sistemom strinjajo, če menijo, da je operater s pomembno tržno močjo zagotovil vse ustrezne informacije o vlaganju, in samo, če takšen sistem nima diskriminacijskega ali izključevalnega učinka. Merila za ocenjevanje takšnega sistema za oblikovanje cen so določena v Prilogi I.
27. V takih primerih bi morali NRO zagotoviti, da med veleprodajnimi in maloprodajnimi cenami ostane dovolj marže, da lahko na trg vstopi učinkovit konkurent. NRO bi morali zato preveriti prakso oblikovanja cen operaterja s pomembno tržno močjo tako, da bi v primernem časovnem obdobju opravili ustrezno opredeljen preskus cenovnih škarij. NRO bi morali vnaprej opredeliti metodologijo, ki jo bodo uporabili za določitev imputacijskega testa,

pripadajočih parametrov in popravljalnih mehanizmov pri ugotovljenih cenovnih škarij.

28. Če so konkurenčni pogoji na območju večvlakenskega omrežja FTTH, ki ga je skupaj zgradilo več sovlagateljev, bistveno drugačni, tj. takšni, da upravičijo opredelitev ločenega geografskega trga, bi morali NRO med tržno analizo preveriti, ali je zaradi ravni infrastrukturne konkurence, ki je nastala zaradi sovlaganja, ugotovitev pomembne tržne moči na tem trgu upravičena. Pri tem bi morali NRO zlasti preveriti, ali ima vsak sovlagatelj povsem enakovreden in stroškovno naravnani dostop do skupne infrastrukture in ali sovlagatelji uspešno konkurirajo na podrejenem trgu. Prav tako bi morali preveriti, ali sovlagatelji nameščajo dovolj kanalov, da jih lahko uporabljajo tretje stranke, in ali zagotavljajo stroškovno naravnani dostop do takšnih zmogljivosti.

Obveznosti o dostopu v primeru FTTN (optika do vozlišč)

29. NRO bi morali naložiti obveznost razvezanega dostopa do bakrene podzanke. Ukrepi za razvezavo bakrene podzanke bi bilo treba dopolniti z ukrepi v zvezi z vmesnim povezovalnim omrežjem (backhaul), vključno z optičnimi vlakni in Ethernetom, kjer je primerno, ter pomožnimi ukrepi, ki bi zagotovili njegovo učinkovitost in izvedljivost, kot je zagotavljanje nediskriminacijskega dostopa do zmogljivosti za kolokacijo oziroma enakovredno kolokacijo. Referenčna ponudba mora biti objavljena čim prej, vendar najpozneje šest mesecev po tem, ko je NRO naložil obveznost zagotovitve dostopa.
30. Ko NRO naložijo razvezavo bakrene zanke, bi morali od operaterja s pomembno tržno močjo zahtevati, da obstoječo referenčno ponudbo za razvezavo krajevne zanke dopolni z vsemi potrebnimi elementi. Cena dostopa do vseh elementov bi morala biti stroškovno naravnana v skladu s Prilogo I.

Veleprodajni širokopasovni dostop (trg 5)

31. Če je bila na trgu 5 ugotovljena pomembna tržna moč, bi bilo treba ukrepe za veleprodajni širokopasovni dostop ohraniti ali prilagoditi na obstoječe storitve in njihove nadomestke v verigi. NRO bi morali šteti veleprodajni širokopasovni dostop prek VDSL za nadomestek v verigi za obstoječi veleprodajni širokopasovni dostop prek zgolj bakrenih zank.
32. NRO bi morali od operaterja s pomembno tržno močjo zahtevati, da ponudi nove proizvode veleprodajnega širokopasovnega dostopa načeloma vsaj šest mesecev, preden operater s pomembno tržno močjo ali njegova podružnica da na trg svoje lastne ustrezne maloprodajne storitve NGA, razen če obstajajo drugi učinkoviti zaščitni ukrepi za zagotavljanje nediskriminacije.

⁽¹⁾ Glej zlasti uvodno izjavo 19.

33. NRO bi morali naložiti zagotavljanje različnih veleprodajnih proizvodov, ki glede na pasovno širino in kakovost najbolj ustrezajo tehnološkim zmogljivostim v infrastrukturi NGA, ter tako alternativnim operaterjem omogočiti, da učinkovito konkurirajo tudi s storitvami za poslovne stranke.
34. NRO bi morali med seboj sodelovati, da bi opredelili primerne tehnične specifikacije za proizvode veleprodajnega širokopasovnega dostopa, ki se zagotavljajo prek omrežij NGA, in mednarodnim organizacijam za standardizacijo zagotoviti informacije, s čimer bi spodbudili razvoj ustreznih industrijskih standardov.
35. NRO bi morali ob upoštevanju razlik v pasovni širini in kakovosti različnih veleprodajnih ponudb načeloma naložiti stroškovno naravnost za obvezne proizvode veleprodajnega širokopasovnega dostopa v skladu s Prilogo I.
36. NRO bi morali preučiti, ali je obveznost stroškovne naravnosti za naloženi veleprodajni širokopasovni dostop potrebna, da se doseže učinkovita konkurenca v primerih, ko sta se funkcijska ločitev ali druga oblika ločitve izkazali za uspešni pri zagotavljanju enakovrednega dostopa. Če cene niso stroškovno naravnane, bi morali NRO spremljati prakso oblikovanja cen operaterja s pomembno tržno močjo tako, da bi opravili ustrezno opredeljeni preskus cenovnih škarij.
37. Če NRO menijo, da je na določenem geografskem območju zagotovljen učinkovit dostop do razvezane optične zanke omrežja operaterja s pomembno tržno močjo in da bo tak dostop zagotavljal učinkovito konkurenco na podrejeni ravni, bi morali razmisliti o ukinitvi obveznosti veleprodajnega dostopa na podlagi bitnega toka na zadevnem območju.
38. Pri preverjanju, ali je prisotna pomembna tržna moč, bi morali NRO v primeru sovlaganja upoštevati načela iz odstavka 28.
39. Obstoječe obveznosti v povezavi s pomembno tržno močjo za trga 4 in 5 bi morale veljati še naprej in se zaradi sprememb obstoječe omrežne arhitekture in tehnologije ne bi smele razveljaviti, razen če so operater s pomembno tržno močjo in operaterji, ki imajo trenutno dostop do omrežja operaterja s pomembno tržno močjo, dosegli dogovor o ustreznem načrtu prehoda. Če takšen dogovor ni sklenjen, bi morali NRO zagotoviti, da so alternativni operaterji o ukinitvi točk za medomrežno povezovanje, npr. central v krajevni zanki, obveščeni najmanj pet let vnaprej, pri čemer po potrebi upoštevajo nacionalne okoliščine. To obdobje je lahko krajše od petih let, če je na točki za medomrežno povezovanje zagotovljen popolnoma enakovreden dostop.
40. NRO bi morali določiti pregleden okvir za prehod z bakrenih na optična omrežja. NRO bi morali zagotoviti, da so sistemi in postopki, ki jih je uvedel operater s pomembno tržno močjo, vključno z delujočimi podpornimi sistemi, zasnovani tako, da spodbujajo preusmeritev alternativnih ponudnikov na proizvode dostopa na osnovi NGA.
41. NRO bi morali uporabiti svoje pristojnosti iz člena 5 Direktive 2002/21/ES, da bi od operaterja s pomembno tržno močjo dobili vse informacije o načrtovanih spremembah omrežja, ki bodo verjetno vplivale na konkurenčne pogoje na zadevnem trgu ali podtrgu. Če namerava operater s pomembno tržno močjo del svojega obstoječega bakrenega dostopovnega omrežja nadomestiti z optičnimi kablji in ukiniti točke za medomrežno povezovanje, ki se trenutno uporabljajo, bi morali NRO v skladu s členom 9(1) Direktive 2002/19/ES zagotoviti, da podjetja, ki imajo dodeljen dostop do omrežja operaterja s pomembno tržno močjo, pravočasno prejmejo vse potrebne informacije, da lahko ustrezno prilagodijo svoja omrežja in načrte za njihovo širitev. NRO bi morali določiti obliko in podrobnosti takšnih informacij ter zagotoviti, da se dosledno spoštuje zaupnost razkritih informacij.
42. To priporočilo je naslovljeno na države članice.

V Bruslju, 20. septembra 2010

Prehod

39. Obstoječe obveznosti v povezavi s pomembno tržno močjo za trga 4 in 5 bi morale veljati še naprej in se zaradi sprememb obstoječe omrežne arhitekture in tehnologije

Za Komisijo
Neelie KROES
Podpredsednica

PRILOGA I

Načela za določanje cen in tveganje

1. SKUPNA NAČELA ZA DOLOČANJE CEN DOSTOPA DO OMREŽJA NGA

NRO morajo v skladu s členom 8(2) Direktive 2002/21/ES spodbujati konkurenco pri zagotavljanju elektronskih komunikacijskih omrežij, elektronskih komunikacijskih storitev ter pripadajočih naprav in storitev med drugim tako, da spodbujajo učinkovito vlaganje v infrastrukturo. NRO bi morali pri določanju stroškovne osnove za obveznosti o stroškovni naravnosti v skladu s členom 13(1) Direktive 2002/19/ES preučiti, ali je podvajanje ustrezne dostopovne infrastrukture NGA ekonomsko izvedljivo in učinkovito. Kjer to ne velja, bi moral biti prevladujoči cilj ustvarjanje enakih konkurenčnih pogojev za podrejeno enoto operaterja s pomembno tržno močjo in za alternativne operaterje omrežja. Skladen regulativni pristop lahko pomeni, da NRO uporabljajo različne stroškovne osnove za izračun stroškovno naravnanih cen za podvojljiva in nepodvojljiva sredstva ali da bi v zadnjem primeru prilagodili vsaj parametre, ki podpirajo njihovo stroškovno metodologijo.

Kadar je donosnost vlaganj v omrežja NGA odvisna od negotovih dejavnikov, kot so predpostavke o znatno višjih povprečnih prihodkih na uporabnika ali povečanih tržnih deležih, bi morali NRO oceniti, ali stroški kapitala odražajo višje naložbeno tveganje v primerjavi z vlaganji v sedanja bakrena omrežja. Za razporeditev naložbenega tveganja med vlagatelje in iskalce dostopa ter za pospešitev prodora na trg, bi se lahko uporabili tudi dodatni mehanizmi, npr. dolgoročno oblikovanje cen dostopa ali količinski popusti. NRO bi moral pregledati takšne mehanizme za določanje cen v skladu z merili iz oddelkov 7 in 8.

Da bi bile obveznosti o stroškovni naravnosti izpolnjene, bi morali NRO naložiti ločeno računovodstvo v skladu s členom 11 Direktive 2002/19/ES. Ločene računovodske evidence za elemente infrastrukture in/ali storitev NGA, za katere je naložen dostop, bi bilo treba uvesti tako, da lahko NRO (i) določijo stroške vseh ustreznih sredstev, pomembnih za določitev cen dostopa (vključno z amortizacijo in popravki vrednosti) in (ii) učinkovito spremljajo, ali operater s pomembno tržno močjo drugim udeležencem na trgu zagotavlja dostop pod enakimi pogoji in cenami kot svoji podrejeni enoti. V takšno spremljanje bi morali biti vključeni tudi preskusi cenovnih škarij. Da bi se izognili dvojnemu številu, bi bilo treba stroške na podlagi objektivnih meril razporediti med različne veleprodajne in maloprodajne proizvode, ki so odvisni od takšnih vložkov.

NRO bi morali oceniti prirastne stroške, nastale z zagotavljanjem dostopa do zadevnih naprav. Takšni stroški se nanašajo na naročanje in zagotavljanje dostopa do gradbeniške infrastrukture ali optičnih omrežij, obratovalne stroške in stroške vzdrževanja sistemov informacijske tehnologije ter obratovalne stroške, nastale z upravljanjem veleprodajnih proizvodov. Te stroške bi bilo treba sorazmerno razporediti med vsa podjetja, ki imajo dostop, vključno s podrejeno enoto operaterja s pomembno tržno močjo.

2. DOLOČANJE CEN DOSTOPA DO GRADBENIŠKE INFRASTRUKTURE

Dostop do obstoječe gradbeniške infrastrukture operaterja s pomembno tržno močjo na trgu 4 bi bilo treba naložiti po stroškovno naravnanih cenah. NRO bi morali regulirati cene dostopa do gradbeniške infrastrukture v skladu z metodologijo, ki se uporablja za določanje cen dostopa do razvezane bakrene krajevne zanke. NRO bi morali zagotoviti, da cene odražajo stroške, ki jih operater s pomembno tržno močjo dejansko krije. NRO bi morali zlasti upoštevati dejansko življenjsko dobo ustrezne infrastrukture in morebitne vzpostavitevne prihranke operaterja s pomembno tržno močjo. Cene dostopa bi morale odražati pravo vrednost zadevne infrastrukture, vključno z njeno amortizacijo.

Pri določanju cene za dostop do gradbeniške infrastrukture NRO profila tveganja ne bi smeli obravnavati kot drugačnega od profila infrastrukture bakrenih omrežij, razen če je imel operater s pomembno tržno močjo pri vzpostavitvi omrežja NGA posebne gradbeniške stroške, ki presegajo običajne vzdrževalne stroške.

3. DOLOČANJE CEN DOSTOPA DO ZAKLJUČNEGA SEGMENTA V PRIMERU FTTH

NRO bi morali določiti cene dostopa do razdelilne točke v skladu z metodologijo, ki se uporablja za določanje cen dostopa do razvezane bakrene krajevne zanke. NRO bi morali zagotoviti, da cene odražajo dejanske stroške operaterja s pomembno tržno močjo, vključno, kadar je to potrebno, z višjo premijo za tveganje za kritje dodatnega in merljivega tveganja, ki ga ima operater s pomembno tržno močjo.

4. OBLIKOVANJE CEN DOSTOPA DO GLAVNE TOČKE PRISOTNOSTI V PRIMERU FTTH (RAZVEZANA OPTIČNA ZANKA)

Pri določanju cen dostopa do razvezane optične zanke bi morali NRO vključiti višjo premijo za tveganje za kritje dodatnega in merljivega tveganja, ki ga ima operater s pomembno tržno močjo. Premijo za tveganje je treba oceniti v skladu z metodologijo iz oddelka 6 spodaj. Dodatna prožnost cen se lahko zagotovi v skladu z oddelkom 7 in 8 spodaj.

V skladu z načelom nediskriminacije bi morala biti cena, zaračunana podrejeni enoti operaterja s pomembno tržno močjo, enaka ceni, zaračunani tretjim strankam.

5. OBLIKOVANJE CEN DOSTOPA DO BAKRENE PODZANKE V PRIMERU FTTN

NRO bi morali uvesti stroškovno naravnan dostop za vse elemente, ki se uporabljajo za razvezavo podzanke, vključno z ukrepi v zvezi z vmesnim povezovalnim omrežjem (backhaul) in pomožnimi ukrepi, kot je zagotavljanje nediskriminacijskega dostopa do zmogljivosti za kolokacijo oziroma, če te ne obstajajo, pa enakovredne kolokacije.

Regulirane cene dostopa ne bi smele biti višje od stroškov učinkovitega operaterja. Za ta namen lahko NRO te stroške ocenijo s pomočjo modela, oblikovanega po načelu od spodaj navzgor, ali primerjave, kjer je na voljo.

Pri določanju cene dostopa do bakrene podzanke NRO profila tveganja ne bi smeli šteti za drugačnega od tveganja pri obstoječi infrastrukturi bakrenih omrežij.

6. MERILA ZA DOLOČANJE PREMIJE ZA TVEGANJE

Naložbeno tveganje mora biti nagrajeno s premijo za tveganje, vključeno v kapitalne stroške. Donosnost kapitala, predhodno dovoljena za vlaganja v omrežja NGA, bi morala vzpostaviti ravnovesje med ustvarjanjem zadostnih naložbenih spodbud za podjetja (tj. dovolj visoko stopnjo donosnosti) na eni ter spodbujanjem alokacijske učinkovitosti, trajnostne konkurence in največjih koristi za potrošnika na drugi strani (tj. ne preveč visoka stopnja donosnosti). Da bi to dosegli, bi morali NRO, kjer je to upravičeno, v izračun tehtanega povprečja kapitalskih stroškov, ki se trenutno uporablja za določitev cene dostopa do razvezane bakrene zanke, v obdobju za povračilo vlaganja vključiti dodatek, ki odraža naložbeno tveganje. Pri kalibraciji prihodkovnih tokov za izračun tehtanega povprečja kapitalskih stroškov bi se morale v skladu z uvodno izjavo 20 Direktive 2002/19/ES upoštevati vse razsežnosti vloženega kapitala, vključno z ustreznimi stroški dela, stroški gradnje, pričakovanim povečanjem učinkovitosti in vrednostjo zaključnih sredstev.

NRO bi morali pri ocenjevanju naložbenega tveganja med drugim upoštevati naslednje dejavnike negotovosti: (i) negotovost glede povpraševanja na maloprodajni in veleprodajni ravni, (ii) negotovost glede stroškov vzpostavitve, gradbenih del in vodstvene izvedbe, (iii) negotovost glede tehnološkega napredka, (iv) negotovost glede dinamičnosti trga in razvijajočega se konkurenčnega položaja, npr. stopnje infrastrukturne in/ali kabelske konkurence, ter (v) makroekonomsko negotovost. Ti dejavniki se lahko sčasoma spremenijo, zlasti zaradi vedno večjega zadovoljevanja povpraševanja na maloprodajni in veleprodajni ravni. NRO bi morali zato redno pregledovati stanje in ob upoštevanju razvoja navedenih dejavnikov prilagoditi premijo za tveganje.

Merila, kot so ekonomije obsega (zlasti, če se vlaga samo v mestnih območjih), veliki deleži na maloprodajnem trgu, nadzor nad glavnimi infrastrukturami, prihranjeni operativni stroški, izkupički od prodaje nepremičnin ter privilegiran dostop do trga kapitala in dolga, bodo verjetno ublažila naložbeno tveganje pri omrežjih NGA za operaterja s pomembno tržno močjo. Te vidike bi morali NRO pri pregledu premije za tveganje prav tako redno ocenjevati.

Navedene ugotovitve se nanašajo zlasti na vlaganja v FTTH. Po drugi strani pa ima vlaganje v FTTN, ki je delna nadgradnja obstoječega dostopovnega omrežja (npr. VDSL), seveda znatno nižji profil tveganja kot vlaganja v FTTH, vsaj na gosto poseljenih območjih. Zlasti je manj negotovosti glede povpraševanja po pasovni širini, ki se zagotavlja prek FTTN/VDSL, pa tudi splošne kapitalne zahteve so nižje. Medtem ko bi se moralo pri reguliranih cenah veleprodajnega širokopasovnega dostopa prek FTTN/VDSL upoštevati naložbeno tveganje, se za takšno tveganje ne bi smelo predvidevati, da je podobne stopnje kot tveganje pri proizvodih veleprodajnega dostopa prek FTTH. NRO bi morali te dejavnike upoštevati pri določanju premije za tveganje za veleprodajni širokopasovni dostop prek FTTN/VDSL in načeloma ne bi smeli odobriti shem za določanje cen iz oddelkov 7 in 8 spodaj. NRO bi se morali javno posvetovati glede metodologije za določanje premije za tveganje.

7. MERILA ZA OCENJEVANJE DOLGOROČNIH CEN DOSTOPA PRI FTTH

Cene dostopa, prilagojene za tveganje na podlagi dolgoročnega dostopa, se lahko spreminjajo kot funkcija časa, v katerem se prevzamejo obveznosti dostopa. Dolgoročne pogodbe o dostopu bi bile cenovno znatno ugodnejše na posamezni dostopovni vod kot kratkoročne pogodbe o dostopu. Dolgoročne cene za dostop bi morale odražati samo zmanjšano tveganje za vlagatelja, zato ne smejo biti nižje od stroškovno naravnane cene, ki ji ni dodana nobena večja premija za tveganje, ki odraža sistematično naložbeno tveganje. Pri dolgoročnih pogodbah bi novi tržni udeleženci pridobili popoln nadzor nad stvarnim premoženjem, kar bi jim omogočilo, da sodelujejo pri nadaljnjem trgovanju. Kratkoročne pogodbe bi bile mogoče brez dolgoročnih obveznosti in bi bile zato običajno cenovno manj ugodne na posamezni dostopovni vod, saj bi cene dostopa odražale potencialno vrednost prožnosti takšne oblike dostopa, ki iskalcu dostopa zagotavlja koristi.

Vendar pa lahko dolgoročno oblikovanje cen dostopa operater s pomembno tržno močjo sčasoma izkoristil za prodajo svojih maloprodajnih storitev po cenah, ki so nižje od cen reguliranih veleprodajnih storitev (ker bi svoji podrejeni maloprodajni enoti zaračunaval nizke cene dolgoročnih obveznosti), in tako omejil dostop na trg. Poleg tega so alternativni ponudniki z manjšim številom strank in nejasnimi poslovnimi pričakovanji izpostavljeni večjemu tveganju. Zato se morda ne bi mogli zavezati za daljše obdobje. Vlaganja bi si morali razdeliti in pozneje nabaviti regulirane dostopovne storitve.

Zato bi bilo dolgoročno oblikovanje cen dostopa sprejemljivo samo, če bi NRO zagotovili, da so izpolnjeni naslednji pogoji:

- (a) cene dolgoročnih obveznosti odražajo samo zmanjšanje tveganja za vlagatelja in
- (b) marža med veleprodajnimi in maloprodajnimi cenami je v primernem časovnem obdobju dovolj velika, da lahko na podrejeni trg vstopi učinkovit konkurent.

8. MERILA ZA OCENJEVANJE KOLIČINSKIH POPUSTOV PRI FTTH

Cene dostopa, prilagojene za tveganje na podlagi količinskih popustov, odraža dejstvo, da se naložbeno tveganje zmanjšuje z naraščajočim številom optičnih zank, ki so že bile prodane na določenem območju. Naložbeno tveganje je tesno povezano s številom neizkoriščenih optičnih zank. Večji je delež izkoriščenih optičnih zank, manjše je tveganje. Cene dostopa se lahko zato spremenijo glede na kupljeno količino. Odobriti bi se morala samo ena stopnja popusta, ki je na voljo vsem operaterjem, ki izpolnjujejo pogoje, po enotni ceni za vod. NRO bi morali opredeliti število vodov, ki bi jih bilo treba kupiti v zameno za dostop do takšnega količinskega popusta, pri čemer bi morali upoštevati ocenjeno najmanjše število vodov, ki jih iskalec dostopa potrebuje, da lahko učinkovito konkurira na trgu, in zagotoviti, da se ohrani tržna struktura z zadostnim številom usposobljenih operaterjev za učinkovito konkurenco. Količinski popust bi moral odražati samo zmanjšano tveganje za vlagatelja, zato ne sme povzročiti, da bi bile cene dostopa nižje od stroškovno naravnane cene, ki ji ni dodana nobena večja premija za tveganje, ki odraža sistematično naložbeno tveganje. Ker bi se morala premija za tveganje praviloma zmanjševati zaradi vedno večjega zadovoljevanja povpraševanja na maloprodajni in veleprodajni ravni, bi se morali v skladu s tem zmanjševati tudi količinski popusti, ki ne bi bili več upravičeni, ko bi bilo povpraševanje na maloprodajni in veleprodajni ravni izpolnjeno na visoki ravni.

Količinske popuste bi morali NRO sprejeti samo, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

- (a) za vsako območje se izračuna enoten količinski popust, ki ga NRO določijo glede na nacionalne okoliščine in omrežno arhitekturo in ki velja enako za vse iskalce dostopa, ki želijo v zadevnem območju kupiti vsaj število vodov, ki dajo dostop popusta, in
 - (b) količinski popusti odražajo samo zmanjšano tveganje za vlagatelja ter
 - (c) marža med veleprodajnimi in maloprodajnimi cenami je v primernem časovnem obdobju dovolj velika, da lahko na trg vstopi učinkovit konkurent.
-

PRILOGA II

Uporaba načela enakovrednosti za dostop do gradbeniške infrastrukture operaterja s pomembno tržno močjo za namene vzpostavljanja omrežij NGA**1. NAČELO ENAKOVREDNOSTI**

Dostop do gradbeniške infrastrukture operaterja s pomembno tržno močjo predstavlja pomemben vložek za vzpostavitev omrežij NGA. Da bi ustvarili enake konkurenčne pogoje med novimi udeleženci na trgu in operaterjem s pomembno tržno močjo, je pomembno, da se tak dostop zagotovi na podlagi popolne enakovrednosti. NRO bi morali od operaterja s pomembno tržno močjo zahtevati, da zagotovi dostop do svoje gradbeniške infrastrukture pod enakimi pogoji internim in tretjim strankam, ki želijo imeti dostop. Operater s pomembno tržno močjo bi moral zlasti deliti vse potrebne informacije o značilnostih infrastrukture in izvajati enake postopke za oddajanje naročil in zagotavljanje dostopa. Referenčne ponudbe in dogovori o obsegu storitev so ključni za zagotavljanje pravilne uporabe načela enakovrednosti. Nasprotno je pomembno, da operater s pomembno tržno močjo, ki ima podatke o načrtih gradnje tretjih strank, ki želijo imeti dostop, teh podatkov ne izkoristi za pridobivanje neupravičenih poslovnih prednosti.

2. INFORMACIJE O GRADBENIŠKI INFRASTRUKTURI IN RAZDELILNIH TOČKAH

Operater s pomembno tržno močjo bi moral tretjim strankam, ki želijo imeti dostop, zagotoviti enake informacije o svoji gradbeniški infrastrukturi in razdelilnih točkah, kot so na voljo interno. Te informacije bi morale obsegati organizacijo gradbeniške infrastrukture in tehnične značilnosti različnih elementov, ki sestavljajo infrastrukturo. Če je mogoče, bi moral zagotoviti podatke o geografski lokaciji teh elementov, vključno s kanali, drogovi in drugim stvarnim premoženjem (npr. jaški za vzdrževanje), kot tudi podatke o razpoložljivem prostoru v kanalih. Zagotoviti bi moral tudi geografsko lokacijo razdelilnih točk in seznam priklapljenih stavb.

Operater s pomembno tržno močjo bi moral opredeliti vsa intervencijska pravila in tehnične pogoje za dostop in uporabo svoje gradbeniške infrastrukture, razdelilnih točk in različnih elementov, ki sestavljajo infrastrukturo. Za tretje stranke, ki želijo imeti dostop, bi morala veljati enaka pravila in pogoji kot za interne iskalce dostopa.

Operater s pomembno tržno močjo bi moral zagotoviti orodja za zagotavljanje ustreznega dostopa do informacij, kot so lahko dostopni imeniki, podatkovne baze ali spletni portali. Informacije bi moral redno posodabljal, da bi se lahko upoštevali razvoj infrastrukture in dodatne zbrane informacije, zlasti ko operater s pomembno tržno močjo ali drugi iskalci dostopa uvajajo optično omrežje.

3. NAROČANJE IN ZAGOTAVLJANJE DOSTOPA

Operater s pomembno tržno močjo bi moral uvesti postopke in orodja, s katerimi bi zagotavljal učinkovit dostop in uporabo svoje gradbeniške infrastrukture, razdelilnih točk in različnih elementov, ki sestavljajo infrastrukturo. Natančneje, operater s pomembno tržno močjo bi moral tretjim strankam, ki želijo imeti dostop, zagotoviti sisteme za oddajanje naročil med koncema, za zagotavljanje storitev in upravljanje napak, ki bi bili enakovredni sistemom, ki jih zagotavlja internim iskalcem dostopa. Sem spadajo tudi ukrepi za razbremenitev kanalov, ki se trenutno uporabljajo.

Zahtevke tretjih strank, ki želijo imeti potrebujejo dostop, glede informacij, dostopa in uporabe gradbeniške infrastrukture, razdelilnih točk in različnih elementov, ki sestavljajo infrastrukturo, bi bilo treba obravnavati v enakih rokih kot enakovredne zahtevke internih iskalcev dostopa. Zagotovljena bi morala biti tudi enaka preglednost napredka, doseženega pri obravnavanju zahtevkov, zavrnitve pa bi morale biti objektivno utemeljene.

Operater s pomembno tržno močjo bi moral v svojih informacijskih sistemih voditi evidenco obravnavanih zahtevkov, ki bi morala biti dostopna NRO.

4. KAZALNIKI RAVNI STORITEV

Da bi bila dostop in uporaba gradbeniške infrastrukture operaterja s pomembno tržno močjo zagotovljena na podlagi enakosti, bi bilo treba določiti kazalnike ravni storitev ter jih izračunati tako za interne iskalce dostopa kot tudi za tretje stranke, ki želijo imeti dostop. Kazalniki ravni storitev bi morali meriti odzivnost operaterja s pomembno tržno močjo pri izvajanju ukrepov, ki so potrebni za zagotavljanje dostopa do njegove gradbeniške infrastrukture. Z iskalci dostopa bi se bilo treba dogovoriti o ciljnih ravneh storitev.

Kazalniki ravni storitev bi morali vključevati roke pri odgovarjanju na zahtevke za informacije o razpoložljivosti infrastrukturnih elementov, vključno s kanali, drogovi in drugim stvarnim premoženjem (npr. vstopni jaški), ali razpoložljivosti razdelilnih točk; roke pri odgovarjanju na zahtevke o možnostih uporabe infrastrukturnih elementov; merilo za odzivnost pri obravnavi zahtevkov glede dostopa in uporabe infrastrukturnih elementov; merilo za odzivnost pri odpravljanju okvar.

Kazalniki ravni storitev bi se morali izračunati v rednih, fiksnih intervalih, izračun pa bi moral biti posredovan tretjim strankam, ki želijo imeti dostop. NRO bi morali nadzorovati, da je raven storitev, ki se zagotavlja tretjim strankam, ki želijo imeti dostop, enaka ravni storitev, ki jo operater s pomembno tržno močjo zagotavlja interno. Operater s pomembno tržno močjo bi se moral obvezati, da bo pri neizpolnjevanju ciljnih ravni storitev, za katere se je dogovoril s tretjimi strankami, ki želijo imeti dostop, zagotovil ustrezno nadomestilo.

5. REFERENČNA PONUDBA

Različne elemente, ki so potrebni za zagotavljanje enakovrednega dostopa do gradbeniške infrastrukture operaterja s pomembno tržno močjo, bi bilo treba objaviti v referenčni ponudbi, če je iskalec referenčno ponudbo zahteval. Referenčna ponudba bi morali vsebovati najmanj ustrezne postopke in orodja za pridobivanje informacij o gradbeniški infrastrukturi; opis pogojev za dostop in uporabo različnih elementov, ki sestavljajo gradbeniško infrastrukturo; opis postopkov in orodij za naročanje dostopa, zagotavljanje dostopa in upravljanje okvar; ter ciljne ravni storitev in kazni pri nespoštovanju tega obsega. Zagotavljanje internega dostopa bi moralo temeljiti na enakih pogojih, kot so določeni v referenčni ponudbi za tretje stranke, ki želijo imeti dostop.

6. SPREMLJANJE S STRANI NRO

NRO bi morali zagotoviti, da se načelo enakovrednosti učinkovito uporablja. Za ta namen bi morali zagotoviti, da se referenčna pogodba za dostop do gradbeniške infrastrukture na zahtevo pravočasno zagotovi tretjim strankam, ki želijo imeti dostop. Poleg poročil o ravni storitev bi morali NRO zagotoviti, da operaterji s pomembno tržno močjo spremljajo vse elemente, potrebne za upoštevanje zahteve po enakovrednem dostopu. Te informacije bi morale NRO omogočiti, da izvajajo redni nadzor, pri katerem bi preverili, ali operater s pomembno tržno močjo tretjim strankam, ki želijo imeti dostop, zagotavlja zahtevane informacije in ali se postopek za naročanje in zagotavljanje dostopa uporablja pravilno.

Poleg tega bi morali NRO zagotoviti, da je na voljo naknaden hiter postopek reševanja sporov.

7. ASIMETRIJA INFORMACIJ

Prvotni operaterji imajo predhodne informacije o gradbenih načrtih tretjih strank, ki želijo imeti dostop. Da bi preprečili, da bi se takšne informacije uporabile za pridobivanje neupravičenih konkurenčnih prednosti, operater s pomembno tržno močjo, pristojen za upravljanje gradbeniške infrastrukture, takšnih informacij ne bi smel deliti s svojo podrejeno enoto.

NRO bi morali vsaj zagotoviti, da osebe, ki sodelujejo pri dejavnostih maloprodajne enote operaterja s pomembno tržno močjo, ne smejo biti vključene v strukturo podjetja operaterja s pomembno tržno močjo, ki je posredno ali neposredno pristojen za upravljanje gradbeniške infrastrukture.
